

سخن «سمت»

یکی از هدف‌های مهم انقلاب فرهنگی، ایجاد دگرگونی اساسی در دروس علوم انسانی دانشگاه‌ها بوده است و این امر مستلزم بازنگری منابع درسی موجود و تدوین منابع مبنایی و علمی معتبر و مستند با در نظر گرفتن دیدگاه اسلامی در مبانی و مسائل این علوم است.

ستاد انقلاب فرهنگی در این زمینه گام‌هایی برداشته بود، اما اهمیت موضوع اقتضا می‌کرد که سازمانی مخصوص این کار تأسیس شود و شورای عالی انقلاب فرهنگی در تاریخ ۶۳/۱۲/۷ تأسیس «سازمان مطالعه و تدوین کتب دانشگاهی در علوم اسلامی و انسانی» را، که به اختصار «سمت» نامیده می‌شود، تصویب کرد.

بنابراین، هدف سازمان این است که با استمداد از عنایت خداوند و همت و همکاری دانشمندان و استادان متعهد و دلسوز، به مطالعات و تحقیقات لازم بپردازد و در رشته‌های مختلف علوم انسانی به تألیف و ترجمه منابع درسی اصلی، فرعی و جنبی اقدام کند.

دشواری چنین کاری بر دانشمندان و صاحب‌نظران پوشیده نیست و به همین علت مرحله کمال مطلوب آن باید به تدریج و پس از انتقادات و یادآوری‌های پیاپی ارباب نظر به دست آید. انتظار است که این بزرگواران از این همیاری و راهنمایی دریغ نورزند و با پیشنهادهای اصلاحی خود، این سازمان را در اصلاح کتاب حاضر و تدوین دیگر آثار مورد نیاز جامعه دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران یاری دهند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	مقدمه
۵	سیره امیرالمؤمنین علی (ع) در بنیان‌گذاری و تعالی تمدن اسلامی دکتر حمید شهریاری
۱۳	امام علی (ع) در فرهنگ عامیانه مردمان ترک‌زبان دکتر اسماعیل عبادولین
۱۸	تجلی ولایت مطلقه در غدیر دکتر محمدعلی فتح‌اللهی
۲۷	نقش امیرالمؤمنین علی (ع) در شکل‌گیری تمدن اسلامی دکتر سید کوثر عباس موسوی
۳۴	پاسخ به شبهه تفسیر «مولا» به معنای «دوست» در حدیث غدیر دکتر فکرت شیرین‌اف
۴۵	وصف حضرت علی (ع) در سخنان اندیشمندان مسیحی و هندو دکتر بهرام زاهدی
۵۳	حدیث غدیر خم از منظر دانشمندان اهل سنت دکتر نصیب‌الله عمراف
۶۹	نگاهی به نظام حکومت در بیانات امام علی (ع) دکتر محمدحسن معصومی
۷۵	غدیر خم؛ فرجام حجة‌الوداع دکتر داود مهدوی‌زادگان
۹۱	چکیده‌های انگلیسی مقالات

پیام مرجع عالی قدر حضرت آیت الله العظمی نوری همدانی (مدظله العالی)

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَي سَيِّدِنَا وَنَبِيِّنَا أَبِي الْقَاسِمِ الْمُصْطَفَى مُحَمَّدٍ (ص) وَعَلَى
اهل بيته الطَّاهِرِينَ الطَّاهِرِينَ سَيِّمًا بَقِيَّةِ اللَّهِ فِي الْأَرْضِيِّينَ.

با سلام و تبریک عید باعظمت غدیر خم به آن مجمع محترم؛
بی شک جریان غدیر از حوادث مهم تاریخ است که دشمنان پیوسته در پی تضعیف آن
بوده اند؛ جریانی که مخالفان آن با کم رنگ کردن آن به کل بشریت جفا نموده و مسیر حق را
منحرف کردند. موضوع غدیر یک سرمایه و یک الگوی ارزشمند در جهان اسلام در برابر
سایر ادیان است و آن چنان مطلب دارای اهمیت است که اکمال دین و اتمام نعمت بر آن
استوار گردید.

﴿الْيَوْمَ يَمَسُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ
أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا﴾ (مائده/ ۳).

بر این اساس باید توجه داشت با در نظر گرفتن وحدت امت اسلامی و در فضای همراه با
احترام و به دور از اهانت این موضوع مطرح شده و حقیقت غیر قابل کتمان غدیر را روشن
نمود و حوزه های علمیه اولین مخاطب برای بیان حقانیت غدیر می باشند و مجامع علمی دیگر
نیز باید ورود پیدا کنند. مردم هم در این عرصه باید تلاش نموده و با برگزاری محافل و
مجالس، حق این روز بزرگ را ادا نمایند و با مردمی کردن جشن عید سعید غدیر خم بر
عظمت این روز بزرگ بیفزایند.

در پایان از همه عزیزان که در برقراری این جلسه محترم تلاش نمودند تشکر نموده و
توفیق همگان را از خداوند متعال خواستارم.

۳ تیر ماه ۱۴۰۳

حسین نوری همدانی

مقدمه

الحمد لله الذي جعلنا من المتمسكين بولاية امير المؤمنين علي بن ابي طالب
و اولاده المعصومين عليهم السلام

شکوه حماسه غدیر در حجة الوداع آن گاه متجلی می شود که فریاد رسای اشرف مخلوقات در
ورای زمان و مکان تکلیفی بر دوش همگان می گذارد که: «فَلْيَبْلُغِ الْحَاضِرُ الْغَائِبَ وَالْوَالِدُ الْوَلَدَ
إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ»؛ «باید حاضران به غایبان و پدران به فرزندان خود تا قیامت این پیام را برسانند»
(خطبه غدیر) و جایگاه والا و اهمیت غدیر آن گاه تبلور می یابد که خالق بی همتا پس از معرفی
امیرالمؤمنین حضرت علی (ع) به عنوان وصی بلافصل خاتم انبیاء، حضرت محمد (ص)،
می فرماید:

«الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا» (مانده/
۳)؛ «امروز دین شما را کامل و نعمت خود را بر شما تمام کردم و دین اسلام را برای شما
پسندیدم.»

به راستی این بزرگ مرد کیست که قادر متعال پیدایش کائنات را به یمن وجود او و
عزیزانش مقرر داشته و ارکان آسمانها و زمین به وجودشان قوام یافته است و در مورد محبتش
حدیث قدسی را بیان می فرماید: «وَمِنْ كِتَابِ الْمَنَاقِبِ عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى
اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَوْ اجْتَمَعَ النَّاسُ عَلَى حُبِّ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ لَمَا خَلَقَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ النَّارَ»؛ «و از
کتاب مناقب از ابن عباس روایت شده است که رسول خدا صلی الله علیه و اله و سلم فرمود:
اگر چنین بود که تمام مردمان بر دوستی علی بن ابی طالب گرد آیند، همانا خدای عزوجل،
آتش را نمی آفرید.»

و او کیست که مربی، مراد و مولایش حضرت محمد (ص) می فرماید:
«یا علی، اگر بیم آن را نداشتم که مسلمانان درباره تو آن کنند که مسیحی ها درباره
حضرت عیسی (ع) نمودند، درباره تو چیزی می گفتم که به هر کجا گذر کنی از خاک کف
پایت تبرک جویند» (در محضر بهجت، ج ۱: ۷۵).

با این همه تعابیر والا، بر مظلومیت مولایمان دلگیر و غمگین می‌شویم، زیرا دشمنان و مخالفان از روی دشمنی، کینه و حسادت و بسیاری از محبان و مریدان از ترس یا پرهیز از انگ غلوگویی از تبیین فضائل و مناقب امیرالمؤمنین علی (ع) اجتناب کرده‌اند و حقی که زینده و درخور شأن وصی رسول الله (ص) باشد و باید ادا شود، مغفول مانده است. با این حال، ما نیز همراه با فضلا، حکما، اندیشمندان و عموم مردم در جوامع مختلف فارغ از دین و مذهب، جنسیت، نژاد، سن، تحصیلات و شئون اجتماعی به بهانه واقعه غدیر خم در پی ابراز عشق و محبت خود به امیرالمؤمنین (ع) هستیم، تلاش کردیم تا همسو با سیل خروشان دل‌باختگان و عاشقان، ابراز ارادتی در حد بضاعت داشته باشیم.

از این رو، با همفکری و مشورت استادان و مسئولان محترم «سمت» به ویژه ریاست محترم سازمان حجت الاسلام و المسلمین جناب آقای دکتر مهدوی‌زادگان بر آن شدیم رویدادی علمی بین‌المللی را به مناسبت عید سعید غدیر با رویکرد فرامرزی به منظور بهره‌مندی از نظرات و دیدگاه‌های استادان، اندیشمندان و پژوهشگران غیر ایرانی در مدیریت همکاری‌های علمی بین‌المللی برنامه‌ریزی و در سازمان «سمت» برگزار کنیم.

بنابراین، برای شناسایی، مذاکره و دعوت از استادان و صاحب‌نظران کشورهای مختلف به صورت مستقیم یا از طریق همکاری با نمایندگی‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور اقداماتی به عمل آمد (به جهت پرهیز از اطاله کلام از بیان آن‌ها خودداری می‌گردد) که بحمدالله توفیق یافتیم در کنار استادان ایرانی از جمله دکتر داود مهدوی‌زادگان، دکتر حمید شهریاری، دکتر محمدعلی فتح‌اللهی، دکتر بهرام زاهدی، دکتر محمدحسن معصومی و دکتر مهدی مجتهدی در خدمت اندیشمندان گران‌قدری از کشورهای تاجیکستان (دکتر نصیب‌الله عمراف)، پاکستان (دکتر سیدکوثر عباس موسوی)، هند (دکتر خسرو قاسم)، لبنان (دکتر سیدعلی موسوی)، عراق (دکتر علی العبادی)، روسیه (دکتر اسماعیل عبادولین) و قزاقستان (دکتر فکرت شیرین‌اف) باشیم و از نقطه‌نظرات و دیدگاه‌های آنان در قالب مقاله و سخنرانی‌های علمی با توجه به محورهای تعیین شده و اعلامی بهره‌مند شویم.

از جمله نکات بارز این رویداد علمی بین‌المللی، پیام مرجع عالی‌قدر حضرت آیت‌الله نوری همدانی (مدظله العالی) خطاب به برگزارکنندگان این همایش و مجامع علمی و حوزوی و سایر عموم است که متن کامل آن در این مجموعه آمده است. اثر پیش‌رو منتخبی از آثار دریافتی از استادان محترم است که مفتخریم آن‌ها را در مجموعه‌ای به نام «الهیات سیاسی

غدیر» گردآوری و به زینت طبع آراسته نماییم.

محورهای نشست علمی بین‌المللی الهیات سیاسی غدیر عبارت است از:

۱. غدیر و تبیین شاخصه‌های حکومت اسلامی؛

۲. غدیر، تجسم دغدغه‌مندی نبوی در استمرار حکومت اسلامی؛

۳. نقش امیرالمؤمنین علی (ع) در شکل‌گیری تمدن اسلامی؛

۴. غدیر، سرچشمه و حیانی در تولید دانش سیاست اسلامی؛

۵. غدیر، آیین وحدت؛

۶. مؤلفه‌های حکومت اسلامی در سیمای غدیر؛

۷. امیرالمؤمنین علی (ع) در نگاه ادیان و مذاهب.

در پایان لازم می‌دانم از تلاش و همکاری‌های صمیمانه کلیه بخش‌های سازمان «سمت»، همکارانم در حوزه بین‌الملل و حمایت و هدایت‌های ریاست سازمان و مشاوران حوزه ریاست، ریاست مجمع تقریب مذاهب اسلامی، ریاست پژوهشکده مطالعات سیاسی، بین‌المللی و حقوقی و پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی و مساعدت‌های رؤسای نمایندگی‌های فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در آلماتی - قزاقستان و کراچی - پاکستان برای برنامه‌ریزی و برگزاری شایسته این رویداد علمی بین‌المللی که مزین به نام امیر مؤمنان حضرت علی (ع) و واقعه غدیر خم بود، صمیمانه تشکر و قدردانی کنم و از درگاه خداوند متعال برای عزیزان تندرستی و موفقیت را مسئلت می‌نمایم. امید است سازمان «سمت» مجدداً توفیق برگزاری باشکوه چنین محفل‌های علمی و بین‌المللی را داشته باشد. ان شاء الله

و من الله التوفیق

مصطفی غلامحسین زاده

دبیر نشست علمی - بین‌المللی الهیات سیاسی غدیر

و مدیر همکاری‌های علمی بین‌المللی سازمان «سمت»